

## Spis treści

|                                                             |    |
|-------------------------------------------------------------|----|
| Wprowadzenie                                                | 9  |
| I. Wiek XIX – początek cywilizacji przemysłowej             | 11 |
| II. Systemy szkolne w XIX wieku                             | 17 |
| 1. Testament rewolucji francuskiej                          | 17 |
| 2. Reformy szkolnictwa po Kongresie Wiedeńskim              | 23 |
| 3. Opieka nad dzieckiem i wychowanie przedszkolne           | 34 |
| 4. Szkolnictwo specjalne                                    | 37 |
| 5. Upowszechnienie szkoły elementarnej                      | 40 |
| 6. Neohumanistyczna szkoła średnia                          | 42 |
| 7. Uniwersytety                                             | 43 |
| 8. Szkolnictwo zawodowe i realne                            | 47 |
| 9. Wykształcenie kobiet                                     | 50 |
| 10. Oświata dorosłych i popularyzacja nauki                 | 53 |
| 11. Kształcenie nauczycieli                                 | 55 |
| III. Rozwój nauk pedagogicznych w XIX wieku                 | 57 |
| 1. Filozofia pedagogiczna Jana Fryderyka Herbart            | 57 |
| 2. Utopia pedagogiczna Roberta Owena                        | 59 |
| 3. Wychowanie przedszkolne Fryderyka Fröbela                | 60 |
| 4. Pedagogika pozytywistyczna Herberta Spencera             | 61 |
| 5. System wychowania prewencyjnego św. Jana Bosko           | 63 |
| IV. Polska oświata pod zaborami                             | 65 |
| 1. Spuścizna Komisji Edukacji Narodowej                     | 65 |
| 2. Zabór rosyjski w dobie liberalnej polityki Aleksandra I  | 65 |
| 3. Zabór pruski po upadku I Rzeczypospolitej                | 71 |
| 4. W przedautonomicznym zaborze austriackim                 | 73 |
| 5. Księstwo Warszawskie (1807-1815)                         | 75 |
| 6. Królestwo Polskie (1815-1832)                            | 76 |
| 7. W pokongresowym zaborze pruskim (1815-1848)              | 80 |
| 8. Rzeczpospolita Krakowska (1815-1846)                     | 83 |
| 9. W międzypowstaniowej epoce paskiewiczowskiej (1831-1862) | 83 |

|                                                        |     |
|--------------------------------------------------------|-----|
| 10. Królestwo Polskie po upadku powstania styczniowego | 86  |
| 11. Przeciw postyczniowej rusyfikacji                  | 88  |
| 12. Na Kresach Rzeczypospolitej                        | 92  |
| 13. Przed i po erze Bismarcka                          | 94  |
| 14. Galicja w dobie autonomii                          | 97  |
| 15. Na emigracji                                       | 103 |
| V. Polska myśl pedagogiczna w dobie rozbiorów          | 105 |
| VI. Wielka wojna i jej skutki                          | 113 |
| 1. Zniszczenia i ofiary                                | 113 |
| 2. Bolszewicka rewolucja                               | 115 |
| 3. Sowieckie wychowanie                                | 117 |
| 4. System oświatowy narodowego socjalizmu              | 121 |
| 5. Wychowanie autorytarne                              | 124 |
| VII. Świat między wojnami                              | 127 |
| 1. Pierwsza połowa XX wieku                            | 127 |
| 2. W trosce o dziecko                                  | 130 |
| 3. Systemy szkolne                                     | 132 |
| 4. Pedagogiczny przełom                                | 140 |
| 5. Nowe koncepcje wychowania                           | 143 |
| VIII. Idee i wychowanie                                | 147 |
| 1. Demokratyzacja oświaty                              | 147 |
| 2. Kościół katolicki wobec wychowania                  | 149 |
| 3. Inne Kościoły chrześcijańskie                       | 153 |
| 4. Inne religie                                        | 156 |
| 5. Konserwatyzm                                        | 159 |
| 6. Liberalizm                                          | 161 |
| 7. Agraryzm                                            | 163 |
| 8. Nacjonalizm                                         | 164 |
| 9. Socjalizm                                           | 166 |
| 10. Totalitaryzm                                       | 167 |
| IX. Powojenne przyspieszenie                           | 169 |
| 1. Nowe wyzwania                                       | 169 |
| 2. Edukacja w cieniu zimnej wojny                      | 171 |
| 3. Ponad podziałami                                    | 174 |
| 4. Nerozwiazane problemy                               | 177 |
| 5. Integracja europejska                               | 180 |
| 6. Media i wychowanie                                  | 183 |
| 7. Kultura masowa i kontrkultura                       | 187 |

---

|                                             |     |
|---------------------------------------------|-----|
| X. Opieka nad dzieckiem                     | 191 |
| 1. Prawa dziecka w drugiej połowie XX wieku | 191 |
| 2. Zmiany modelu rodziny                    | 194 |
| 3. Wychowanie przedszkolne                  | 198 |
| 4. Domy dziecka, rodziny zastępcze, adopcja | 200 |
| 5. Resocjalizacja                           | 204 |
| XI. Szkolnictwo                             | 207 |
| 1. Kierunki i propozycje reform             | 207 |
| 2. Powojenne reformowanie szkolnictwa       | 211 |
| 3. Szkoły alternatywne                      | 231 |
| 4. Szkolnictwo wyższe                       | 236 |
| XII. Szkolnictwo specjalne                  | 255 |
| XIII. Oświata dorosłych                     | 259 |
| XIV. Sport i rekreacja                      | 265 |
| XV. Współczesne koncepcje pedagogiczne      | 273 |
| XVI. Polska wobec wyzwań XX wieku           | 283 |
| 1. Wychowanie w Drugiej Rzeczypospolitej    | 283 |
| 2. Wielka reforma oświaty                   | 287 |
| 3. Nauki pedagogiczne                       | 291 |
| 4. Wolność w niewoli                        | 294 |
| 5. Odbudowa szkolnictwa                     | 298 |
| 6. Stalinizm                                | 302 |
| 7. Wychowanie w małej stabilizacji          | 306 |
| 8. Konfrontacja                             | 309 |
| 9. Odzyskana demokracja                     | 313 |
| Bibliografia                                | 317 |
| Indeks osób                                 | 323 |
| Indeks nazw geograficznych                  | 329 |

